Analize și opinii

Dragoş Hutuleac: “Unirea din 1859 nu a fost un eveniment unanim acceptat și aclamat de societate”

Acum 8 minute   5 Vizualizari   8 Timp de citire

Astăzi, 24 Ianuarie, s-au împlinit 165 ani de la alegerea domnului Moldovei Alexandru Ioan Cuza, ca domnitor al Țării Românești. Ca urmare a acestui fapt s-a format un nou stat: Principatele Unite ale Moldovei și Țării Românești. Deși în spațiul public, de-a lungul timpului, au fost promovate cu preponderență opiniile unioniștilor, trebuie să știm că Unirea din 1859 nu a fost un eveniment unanim acceptat și aclamat de societate. Unirea a fost atunci un act preponderent politic, foarte puțin popular la Iași. Mișcarea antiunionistă din Moldova s-a manifestat în special în 1859, an în care ideea Unirii celor două Principate prinsese deja un anume contur politic. Antiunioniștii se opuneau ideii de unire motivând prin tradiția diferită a celor două țări, dar, mai ales, prin argumente de ordin practic. Numele grele ale vremii, precum Gh. Asachi sau Nicolae Suțu, erau antiunioniști virulenți.

Argumentele antiunioniștilor

Profesorul Nicolae Pascaru ne arată că mișcarea antiunionistă din Moldova s-a dezvoltat începând din 1856, în contextul luptei pentru Unirea Principatelor. Printre principalii săi exponenți au fost ***Nicolae Istrati,***

cu deplasarea centrului de greutate politic și administrativ spre București. Mai mult, marginalizarea Moldovei avea să intervină, susțineau ei, și din pricina superiorității numerice a muntenilor față de moldoveni, ce avea să le asigure celor dintâi o mai bună reprezentare în legislativul viitorului stat. Mai mult, antiunioniștii moldoveni au știut să speculeze și momentele conflictuale apărute în trecutul istoric al celor două Principate, evocând, spre exemplu, luptele purtate de Ștefan cel Mare împotriva muntenilor.

Memorialistul Nicolae Suțu relatează că antiunioniștii se temeau că Bucureștiul va deveni noua capitală, iar Moldova va fi marginalizată. Antiunioniștii erau convinși că ***„Iașii și toată Moldova de Sus nu vor fi decît puncte excentrice ale noului stat, interesele moldovenilor vor fi puse în planul doi”.*** Antiunioniștii se așteptau ca muntenii să domine în timp conducerea politică a Principatelor Unite, iar ***„moldovenii vor fi siliți să îndure legea muntenilor și să fie absorbiți mai curînd ca un popor cucerit decît ca unul unit cu Valahia”.***

Evenimentele din ianuarie 1859 au dus la înfrîngerea antiunioniștilor și la unirea celor două Principate. Temerile antiunioniștilor s-au confirmat însă, noul aranjament statal impunând o viziune radicală centralistă. În ciuda vocilor numeroase care solicitau ca noul stat să aibă capitala la Focșani, unele provenind chiar din rândurile unioniștilor moldoveni, în 1862 au fost emise decretele de centralizare a principalelor instituții la București. După 1862, noul prilej de luptă politică pentru antiunioniști a fost chestiunea „compensației morale” reclamate pentru „sacrificiul” făcut de Iași pe altarul Unirii. Ideea amplasării Curții de Casație la Iași, ca gest reparatoriu, a fost respinsă într-un final de Legislativ, generînd în „dulcele tîrg” masive proteste de stradă.

După definitivarea Unirii, în 1862, statul România a fost organizat după principiile unei centralizări excesive de inspirație franceză. Atât din punct de vedere instituțional, cât și economic, Moldova a cunoscut o perioadă de puternic declin, sensibilă mai ales în vechea ei capitală, orașul Iași. Lipsa unor căi de comunicație eficiente (căi ferate, o rețea puternică de șosele) dusese la izolarea Moldovei. Viața socială și culturală ieșeană intrase în declin. Redistribuirea veniturilor bugetare era mai degrabă favorabilă noii capitale și instituțiilor sale. O parte din boierii moldoveni cu funcții în fostul guvern și fosta Adunare Legiuitoare moldovenești au părăsit Iașiul și s-au mutat la București, unde au fost primiți cu ironie de către munteni. Alți boieri au preferat să rămână în Iași și și-au pierdut funcțiile iar prețul proprietăților imobiliare din Iași a cunoscut o scădere bruscă.

Un boier din Rotopănești, ideologul mișcării antiunioniste

Cea mai importantă figură a mișcării antioniuniste a fost Nicolae Istrati, boier moldovean care avea moșia în Rotopănești, sat aflat actualmente pe teritoriul comunei Horodniceni, județul Suceava. Acesta a fost un scriitor și un om politic, care a îndeplinit funcția de ministru în Moldova pe timpul caimăcămiei lui Nicolae Vogoride. A fost principalul ideolog al separatiștilor din Principatul Moldova.

S-a născut în 1818 într-o veche familie boierească, unul dintre strămoșii săi îndepărtați fiind înnobilat de Ștefan cel Mare, iar un alt strămoș a fost domnitorul Istratie Dabija (1661-1665). Tatăl său a fost paharnicul

Gavril Istrati, iar mama sa era Ecaterina Ilski. Ecaterina Ilski a fost fiica lui Alexandru Ilski, boier bucovinean și cavaler austriac, înrudit cu Hurmuzăcheștii. Mama publicistului a rămas de timpuriu văduvă cu trei copii:

După înfrângerea antiunioniștilor, aceasta s-a retras la Rotopănești, dedicându-se scrierilor sale, dar mai ales educării sătenilor de pe moșia sa. Din acel moment și până la sfârșitul prematur al vieții sale, el nu a mai părăsit moșia. „Acolo își găsise adevăratul rost al existenței sale. Se făcuse iubit de toți cei din prajma sa, cu toate că era sever, mai cu seamă cu boierii, pe care îi ținea în picioare când veneau la el. Pe puțini îi poftea să șadă și pe mai puțini îi oprea la masă. Sătenii lui erau în schimb tot timpul lângă el”, ne spune Constantin Târziu în cartea „Oameni, Locuri, Fapte și Întâmplări”.

Tot de la profesorul de istorie Constantin Târziu aflăm că activitatea filantropică a boierului Istrati, ce viza educația, a început mai devreme decât momentul unirii, astfel că începând cu 1853 a înființat mai multe școli. Prima a fost instalată în casa locuitorului Vasile Otrocel. Era școală mixtă. Anii imediat următori a mai înființat două școli, una de băieți și alta de fete, în locații clădite anume de către acesta, mai la vale de curțile boierești, lângă șosea. Pe când abia se vorbea de școli în alte părți ale Moldovei, copiii din Rotopănești terminau, rând pe rând, cursul elementar, mulți pregătindu-se pentru diverse funcții în orașele Suceava și Fălticeni.

După momentul Unirii și retragerea sa completă din viața publică, izolându-se la Rotopănești, Nicolae Istrati a înființat în localitate o școală de muzică și un conservator. „A chemat din Italia pe Pietro Mezzeti, care fusese elevul lui Rossini și apoi membru al Filarmonicii din Bologna, compozitor și violonist, spre a preda principiile de muzică. Pentru clasa de canto l-a invitat pe maestrul Galea iar pentru clasa de declamație pe Mihai Galino. Tot aici, elevii Conservatorului învățau și carte cu preotul Costache Milu, iar fetele învațau cu soția sa, Elena Milu. Pe lângă clasele de școală, de principii de muzică, de canto și declamație, Nicolae Istrate adăugase o clasă de cor bisericesc. Ceea ce fusese cu adevărat revoluționar la acest cor liturgic era faptul că alături de băieții din sat, cântau și fete. Primele coriste în istoria muzicii, de la noi din țară, au fost de la Rotopănești”, aflăm de la același Constantin Târziu.

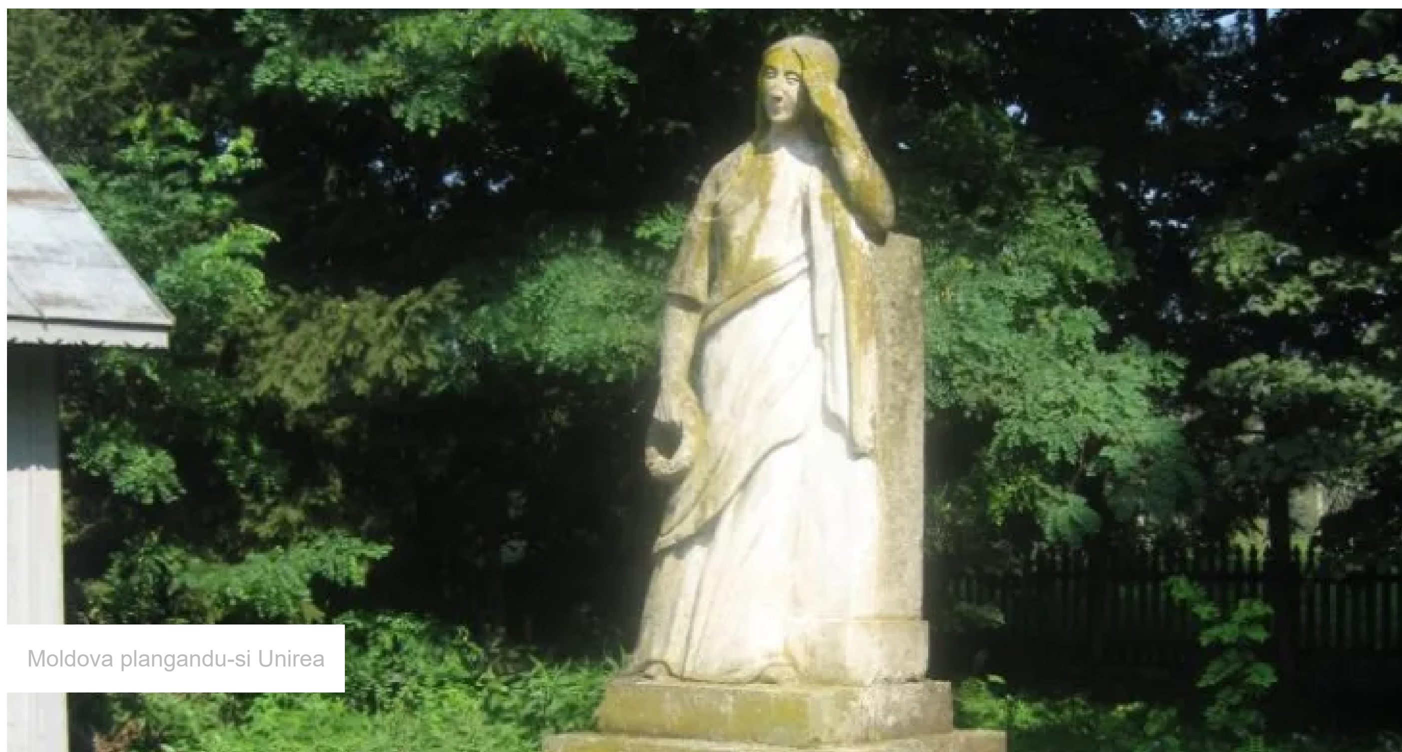
Boierul Nicolae Istrati

***Moldova pângându-și Unirea* – o statuie simbol**

De la Lucian Spetcu aflăm că boierul Nicolae Istrati a construit la Rotopăneşti și biserica Biserica Sf. Treime, fiind a treia pe acelaşi loc. Pisania e scrisă într-o limbă română ce aminteşte de chinurile unificării ortografiei,

plângându-şi Unirea", cunoscută şi ca **„Moldova plânge"**, statuia fiind un simbol al luptei sale antiunioniste. A rămas în istorie ca ctitor de şcoală şi îndemnător la învăţătură. Legenda spune că dacă întâlnea un copil cu drag de carte îi elibera toată familia din iobăgie şi o înzestra cu animale şi pământ, numai să-şi lase odrasla să urmeze calea învăţăturii.

Tot de la Lucian Spetcu aflăm că „anvergura lui Nicolae Istrati era uriaşă, astfel că nu s-a mulţumit doar cu înfiinţarea şcolilor din sat, ci s-a implicat în crearea universităţii ieşene şi a liceului boierului Başotă de la Pomârla, azi în judeţul Botoşani. Ce trebuie să mai ştim despre acest om cu care satul Rotopăneşti se mândreşte, cu toată ocultarea căreia i-a căzut victimă din cauza antiunionismului său extrem, este că poate fi considerat primul dramaturg român care a scris piese istorice. A mai publicat proză şi poezie prin revistele româneşti ale vremii. În 1861 moare otrăvit în timpul unui bal organizat la conacul în care se retrăsese după ce dubla alegere a lui Cuza îl eliminase din viaţa politică a Principatelor Unite. Este îngropat în biserica ridicată de el".

Moldova plangandu-si Unirea

Epilog

165 de ani au trecut de la Mica Unire. Românii au trecut, împreună, uniți, printr-un Război de Independență, o răscoală pe la 1907, Primul Război Mondial, Marea Unire, al Doilea Război Mondial, regimul comunist, iar acum trec prin democrație, ca gâsca prin baltă. Anii au trecut, iar antiunioniștii au avut dreptate: zona Moldovei a fost uitată de autoritățile centrale, interesele județelor din această zonă sunt puse pe locul doi, sau trei, sau

patru, aleșii locului merg cu „jalba în proțap” la „Înalta Poartă”, Capitala București, iar vocea lor este prea puțin auzită. Moldova nu mai are puterea și strălucirea de altă dată.

Despre autor

editor